

Bilaga, Omvärldsanalys för kultur- och fritidsnämnden 2025

Verksamheterna inom kultur och fritid är, förutom ett folkbibliotek, frivilliga för kommunerna. Detta gör att offentlig statistik för jämförelser ofta saknas. I sin övergripande omvärldsanalys utgår bildningsförvaltningen från den sammanställning som finns för jämförande nyckeltal i Kolada, statistikdatabas för nyckeltal för kommuner och regioner, vilken presenteras nedan.

Sammanställningen visar hur resultat från Danderyds verksamheter står sig i förhållande till övriga Sverige. Grönt indikerar att resultatet ligger bland de 25 procent kommuner som presterar bäst och rött de 25 procent som presterar sämst.

	2021	2022	2023	2024	2025
Öppettider					
Öppethållande huvudbiblioteket (eller enskilda bibliotek) med längst öppettid, timmar/vecka	47	47	47	47	
Deltagande					
Aktiva låntagare i kommunala bibliotek, andel (%) av befolkningen	20	24	25	37	
Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1000 inv 0-18 år	11,8	19,5	33,9	51,2	
Barnbokslån i kommunala bibliotek, antal/barn 0-17 år	6,6	9,3	10,7	11,2	
Lån från kommunala bibliotek, antal/inv	3,0	4,2	4,5	4,6	
Fysiska besök vid kommunala bibliotek, antal/inv	1,7	5,0	6,6	6,7	
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 7-20 år	57,6	58,4	57,7	60,9	
Elever i musik- eller kulturskola, 6-19 år, andel (%)	14,0	13,7	13,3	13,3	
Ämneskurser som erbjuds i musik- eller kulturskolan, antal ämnesområden	8	7	10	9	
Uppfattning					
Medborgarundersökningen - Bra digitalt utbud av böcker och tidskrifter i kommunens bibliotek, andel (%)		86,8	85,0		89,7
Medborgarundersökningen - Bra utbud av böcker och tidskrifter i kommunens bibliotek, andel (%)	94,2	95,4	93,3		94,5
Medborgarundersökningen - Bra utbud av bibliotekets aktiviteter (t.ex. bokklubbar, författarbesök, sagostunder, utbildning), andel (%)	83,2	83,5	85,6		87,5
Medborgarundersökningen - Bra möjlighet att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar, andel (%)	82,7	86,0	85,8		87,2
Medborgarundersökningen - Bra öppettider vid kommunens idrotts- och motionsanläggningar, andel (%)	83,2	89,6	87,9		89,5
Medborgarundersökningen - Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen, andel (%)	65,9	81,4	79,0		78,5
Medborgarundersökningen - Bra utbud av belysta motionsspår i kommunen, andel (%)	80,2	85,2	80,7		84,4
Medborgarundersökningen - Skötsel av badplatser i kommunen fungerar bra, andel (%)	86,9	86,8	86,2		86,6
Medborgarundersökningen - Skötsel av kommunens idrotts- och motionsanläggningar fungerar bra, andel (%)	77,7	75,7	79,4		83,8
Medborgarundersökningen - Bra utbud av friluftsområden i kommunen, andel (%)	93,1	94,2	93,5		93,2
Medborgarundersökningen - Bra utbud av ställen (t.ex. träffpunkter) för äldre att träffas på i kommunen, andel (%)	63,8	63,9	65,9		80,0
Medborgarundersökningen - Bra utbud av ställen för unga att träffas på i kommunen, andel (%)	36,9	34,3	46,0		42,8

Medborgarundersökningen - Det lokala kultur- och nöjeslivet i kommunen är bra, andel (%)	39,1	35,7	45,4	34,4
Medborgarundersökningen - Kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet är bra, andel (%)	51,8	46,9	55,9	48,0
Kostnader				
Nettokostnad fritidsverksamhet, kr/inv	1 912	1 948	2 067	2 469
Nettokostnad kulturverksamhet, kr/inv	952	1 090	1 115	1 193
Långsiktiga effekter				
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)	90,0			90,4
Invånare 16-84 år som känner sig stressade, andel (%)	16,0			6,6
Invånare 16-84 år som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka, andel (%)	75,0			82,4
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)	84,0			82,7

Verksamheterna inom kultur och fritid är generellt svåra att jämföra mellan kommuner eftersom dessa är frivilliga för kommunerna och att det därmed föreligger brist på data. Ett undantag är folkbiblioteken som enligt bibliotekslagen är lagstadgad verksamhet och där Kungliga biblioteket tillsammans med Statistiska centralbyrån årligen inhämtar en mängd data. Kolada har för flera kommunala verksamheter jämförande effektivitetstal. Kultur och fritid ingår inte i dessa sammanställningar eftersom underliggande data för att studera effektivitet inte finns. Däremot kan produktivitet i vissa fall studeras.

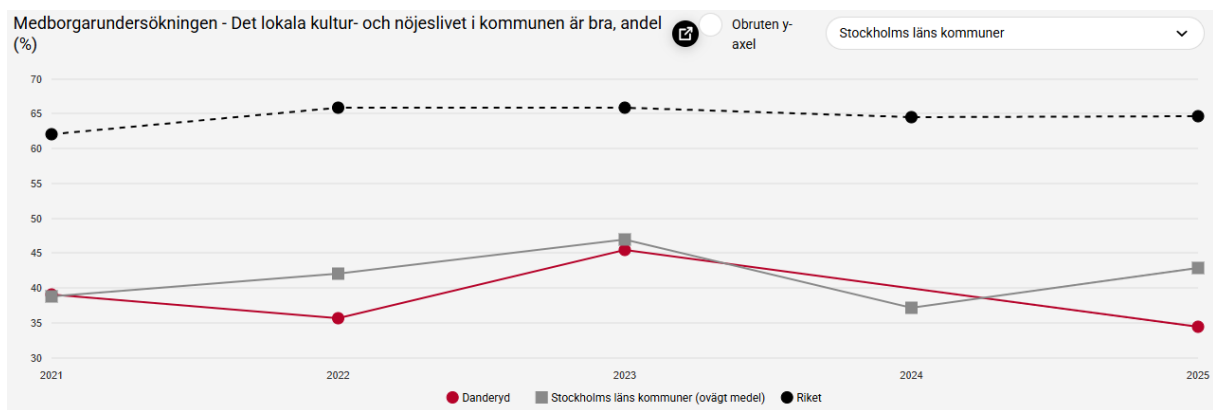
Vid jämförelser kan ett antal grundfaktorer verka jämförelsestörande. Sådana faktorer kan vara befolkningens mängd där fler invånare som delar på en nytthet, exempelvis en simhall, ger en lägre kostnad per invånare. Befolkningstillväxt medför initialt att nettokostnaden minskar men i ett senare skede kan tröskeeffekter uppstå där kapaciteten måste utökas och ytterligare eller större simhall byggas. Viktigt vid jämförelser är även huruvida kommunen är en regional motor eller en storstadsnära kommun som tar del av en annan kommuns större utbud. Kommunens landareal är också av avgörande betydelse då denna påverkar servicenivå och ibland även upplevd kvalitet. Ur ett invånarperspektiv kan det förväntas att den kommunala servicen finns inom rimligt avstånd.

Bildningsförvaltningens analys fokuserar på de utfall där Danderyd ligger bland de 25 procent kommuner med lägst resultat. Analysen görs utifrån den egna tidsserien i förhållande till övriga riket samt senaste resultat i förhållande till de kommuner som enligt data i Kolada socioekonomiskt liknar Danderyd samt kommunerna i Stockholms län.

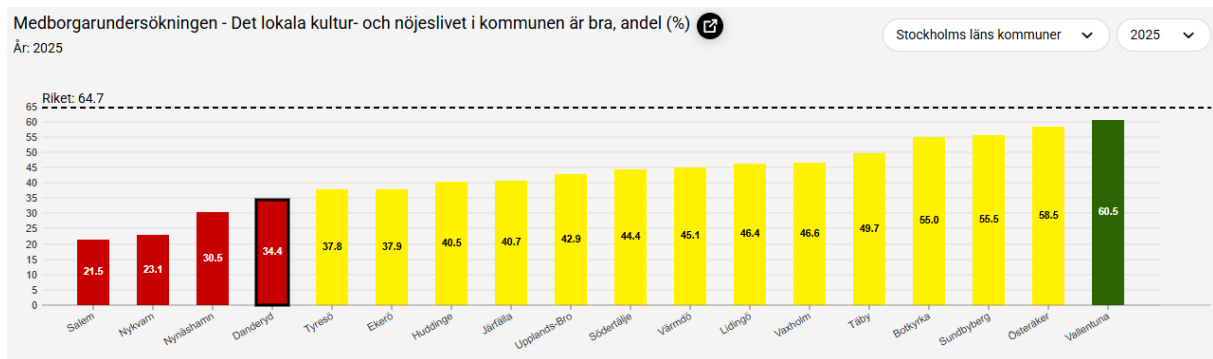
Nyckeltal för uppfattning

Medborgarundersökningen -Det lokala kultur- och nöjeslivet i kommunen är bra, andel (%)

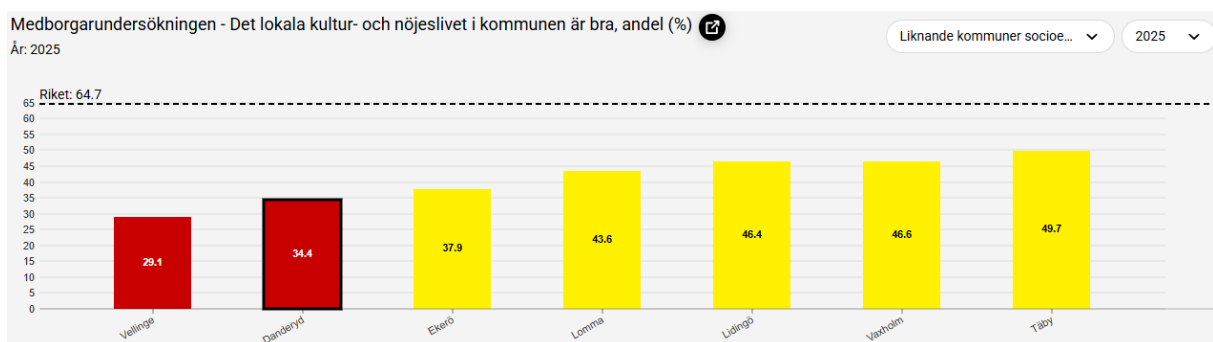
I förhållande till deltagande kommuner ligger Danderyd bland de 25 procent kommuner som får sämst omdöme av sina invånare när det gäller det lokala kultur- och nöjesutbudet i kommunen. Jämfört föregående mätning 2023 har andelen som tycker att utbudet är bra gått ner från 45,4 till 34,4 procent. Förändringen är statistiskt säkerställd med intervall 30,1 – 38,7 för 2025 och 39,0 – 51,8 för 2023.

Tidsserien för Danderyd visar att omdömena fluktuerar betydande mellan mätningarna, vilket kan tyda på att det bland de svarande förekommer osäkerhet beträffande vad som avses med kultur- och nöjesliv samt vilken förväntan man kan ha på detta i en mycket storstadsnära kommun. Värt att notera är att invånarna ger konsekvent högre omdömen när det gäller kommunens arbete med att främja det lokala kulturlivet. Detta kan tyda på att man kanske räknar in fler verksamheter i nöjesliv såsom restauranger, barer, biografer med flera som man kanske inte förväntar sig ligger inom det kommunala ansvaret.

Kommunerna i Stockholms län tycks generellt placeras på en lägre nivå jämfört riket. Detta kan bero på en svårighet att konkurrera med det högkvalitativa och rika kulturutbud som finansieras av regionen och Stockholms stad. Undantaget är Vallentuna som ligger bland de 25 procent kommuner som får bäst omdöme. Vallentuna har ett uttalat kulturhus med central placering vilket kan bidra till att synliggöra kulturen.

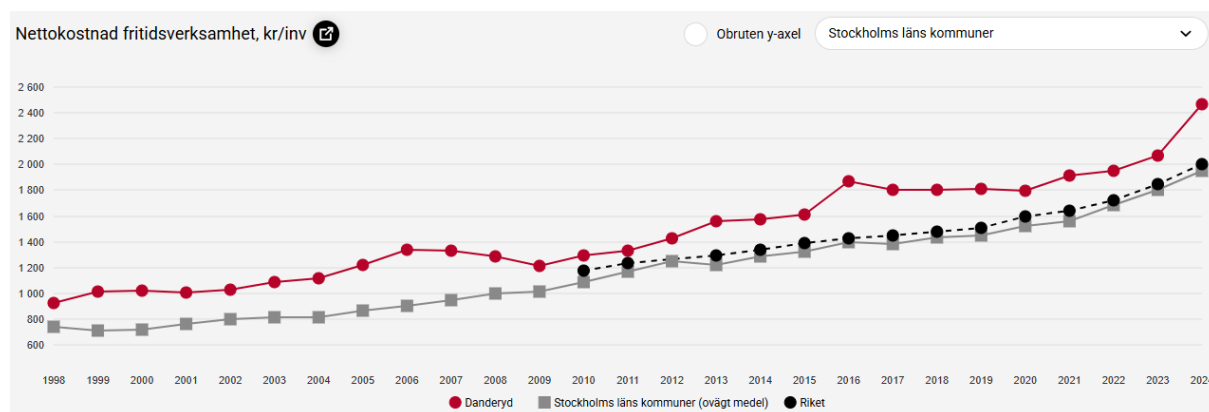

Av deltagande kommuner som anses vara socioekonomiskt lika Danderyd var det ingen som placerade sig bland de 25 procent kommuner med högst omdöme.

Nettokostnad fritidsverksamhet, kr/inv

I förhållande till deltagande kommuner ligger Danderyd bland de 25 procent kommuner som har högst nettokostnad för fritidsverksamhet.

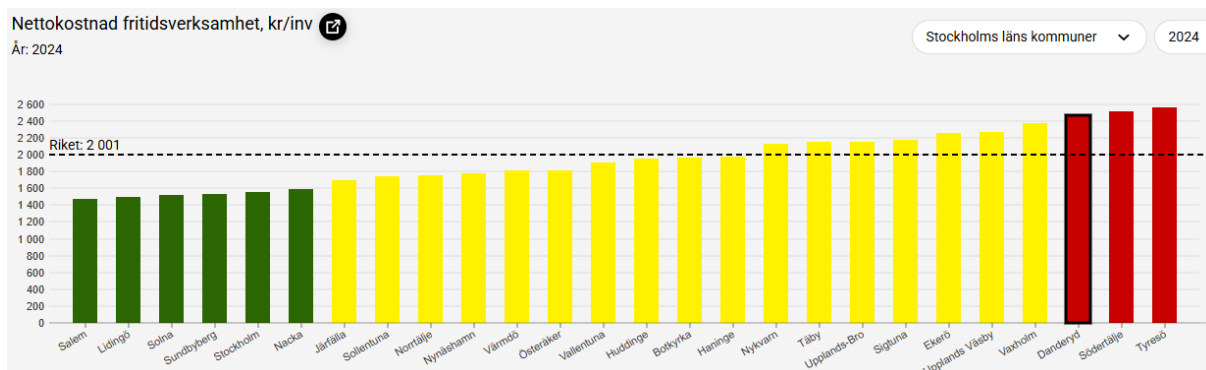
Förändringar i kostnadsutveckling kan innebära att lokaler byter "huvudman" och därmed kommer att kodas på nytt sätt i redovisningen. En gymnastiksal går från skolkostnad till fritidskostnad, en aula från skolkostnad till kulturkostnad. I SCB:s jämförelsetal inkluderas även gemensamma kostnader för kommunen. Dessa kan fördelas på olika sätt beroende på organisation och ekonomisk styrning varför direkt jämförbarhet mellan kommunerna kan påverkas. En vanlig orsak till större skillnader är hur lokalkostnader fördelas samt hur internhyror prissätts. Nettokostnad är den kostnad som oftast används vid kostnadsjämförelser och visar på den finansiering av verksamheten som sker via skatter och generella statsbidrag.

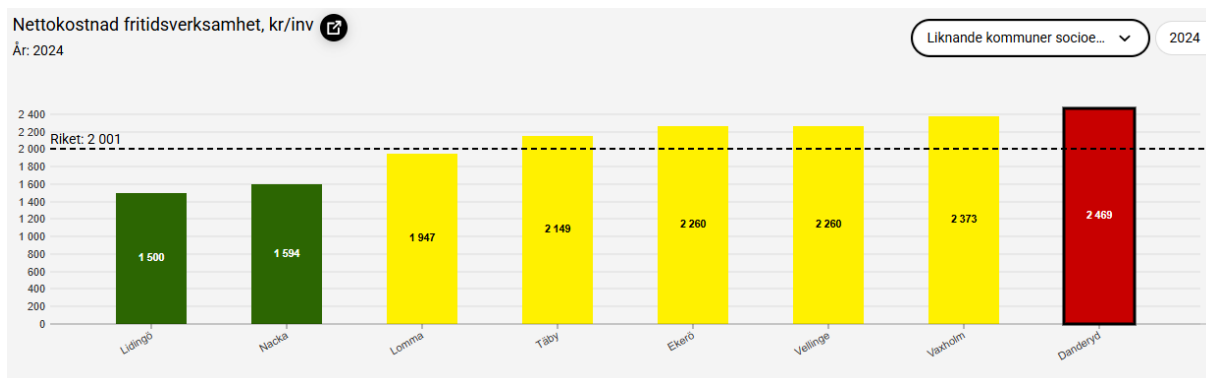
Tidsserien sedan 1998 visar att Danderyd i förhållande till såväl Stockholms län som riket har legat konstant på en högre nettokostnadsnivå. Detta faktum tyder på att Danderyd i förhållande till befolkningsmängd har valt en högre servicenivå.

Jämfört föregående mätning 2023 ökade nettokostnaden 2024 med 402 kronor per invånare. Nettokostnad för fritidsverksamhet består av idrotts- och fritidsanläggningar, allmän fritidsverksamhet samt fritidsgårdar. Det är idrotts- och fritidsanläggningar som uppvisar den största ökningen om 352 kr per invånare och som placeras sig bland de 25 kommuner med högst nettokostnad. Med totalt 32 425 invånare 2024 innebär detta en nettokostnadsökning om 11,4 miljoner kronor.

Ökningen beror huvudsakligen på två faktorer. I april 2023 övertog kommunen föreningarnas konstgräsplaner detta medförde ökade kapitalkostnader om cirka 5,6 miljoner kronor. I augusti 2024 övertog nämnden ansvaret för uthyrning av idrottshallar inom det kommunala skolområdet med ett nettobudgettillskott om 3,0 miljoner kronor för 2024. Totalt ökade nettokostnaden med 265 kr per invånare eller 8,6 miljoner kronor. Utan dessa förändringar hade nettokostnaden legat runt 2 200 kr per invånare i nivå med Sigtuna och Ekerö.

Kommunerna i Stockholms län tycks generellt placera sig på en lägre nivå jämfört riket. Detta kan bero på att man bor tätare och att sålunda fler invånare kan dela på en och samma nyttighet såsom en simhall.

Av deltagande kommuner som anses vara socioekonomiskt lika Danderyd är Danderyd den kommun med högst redovisad nettokostnad.